

tě. Hoffmann byl sice mnohem rozhodněji a jistěji ve svých krocích (byl ostatně především vysoký stranický funkcionář, který měl poté, kdy se stal ředitelem ČsRo, velmi silnou pozici), nicméně u obou lze jako nesporný klad jejich činnosti uvést, jakkoli to zní paradoxně, především to, že vývoji nebránili.

Ostatně velmi podobný byl i jejich odchod z vysokých rozhlasových postů – zatímco Hoffmann byl jako nedostatečně důrazný ochránce stranické disciplíny v rozhlasovém programu odvolán ke konci ledna 1967 (a vykopnut směrem vzhůru do postu ministra kultury), Brtěk se svého sesazení dočkal v červnu 1968, kdy se postupně dostal do konfliktu se svými podřízenými. Předcházel tomu pokus nejvyšších stranických orgánů utáhnout uvolňující se otěže poslušnosti – v únoru 67 nastoupil po Hoffmannovi do ředitelské funkce M. Marko. Ten vzápětí obeslal všechny šéfredaktory dopisem, ve kterém je důrazně nabádal k důslednému plnění jejich povinností, mezi které patřilo „...dodržovat politicko-ideový program, zaměření a poslání Československého rozhlasu tak, jak to stanoví zejména zákon o ČsRo... a příslušné usnesení ÚV KSČ...“

Tato výzva se rovnala varování. Brtka to přivedlo do neřešitelných problémů, protože byl na jedné straně v zásadě poslušný a loajální pracovník, který se hleděl vyvarovat jakýchkoli konfliktů s nadřízenými složkami, na druhou stranu měl v sobě kus tvůrčího ducha, který mu nedovoloval postavit se radikálně proti dramaturgickým tendencím, jež se v té době prosazovaly. Tento rozpor ho vedl k rozhodnutím, která na jedné straně popuzovala jemu podřízené tvůrčí pracovníky, na druhou stranu nespokojovala ani jemu nadřízenou stranu.

Výsledkem bylo jeho odvolání z funkce, které přišlo těsně poté, kdy byl ze své funkce (především pro tlak nespokojených redaktorů, jenž měl tehdy – tedy v pozdním jaru 1968 – neobyčejnou váhu) odvolán také Miloš Marko.

Zatímco Marko se vrátil na rodné Slovensko, kde se brzy po srpnu 1968 vyšvihl znovu do vysoké politiky, Brtěk byl po svém odvolání s platností od 1. června 1968 jmenován do funkce vedoucího redaktora časopisu Čs. rozhlas.

Z hlediska jeho dosavadní kariéry to byl první neúspěšný krok, první klopytnutí na dosud poměrně přímočaré dráze. Prožíval je s pocitem ukřivdění nejen proto, že nový post nebyl zdaleka tak prestižní jako předchozí, ale především proto, že se poprvé dočkal snížení platu.

Tento okamžik je třeba – z hlediska Brtkova rozhlasového působení, ale stejně tak z hlediska jeho osobního života – považovat za zlomový. Jakkoli v relativním poklidu přežil v roli šéfa rozhlasového týdeníku události druhé poloviny roku 68, jakkoli se včas přihlásil na (z hlediska normalizátorů) „správnou stranu“ a uchoval si tedy nejen rozhlasovou, ale i stranickou příslušnost, jeho další dráha snese srovnání s horskou dráhou, vedla cestou vzestupů, ale také pádů. Lze těžko říci s určitostí, zda se jeho náklonnost k alkoholu datuje už do té doby, anebo dokonce do doby ještě dřívější, ale jisté je, že počínaje začátkem 70. let se alkohol v Brtkově životě stává zřetelným problémem.

Díky tomu, že po kádrových čistkách počátkem 70. let zůstal nadále součástí rozhlasové nomenklatury, dostával další a další příležitosti, které však už zcela pravidelně promarnil. Za nedůslednosti a maléry, které jeho činnost začaly stále častěji provázet, by kterýkoli „řadový“ pracovník rozhlasu byl nekompromisně vyhozen. Brtkovi byly však neustále svěřovány další a další funkce

(po tříleté etapě v týdeníku Čs. rozhlas nastoupil od července 1971 jako vedoucí redaktor nově zřízeného oddělení mezinárodní výměny pořadů v úseku Ředitelství ČsRo, od 1. 11. 71 byl zástupcem šéfa programového útvaru). V červnu roku 1974 byla vytvořena nová Hlavní redakce zábavy v Českém rozhlase a od 1. 7. t. r. se Brtěk stal jejím šéfredaktorem. Do funkce nastoupil (jako vždy předtím) s odhodlanými slovy: „...pořady pokládáme nikoli jen za jakési zpestření programu, ale za nový kulturně-politický prvek, který organicky zapadá do současného pojetí socialistického rozhlasu.“ Redakce však pod jeho vedením (a za jeho častého autorského přispění) produkovala převážně topornou politickou satiru a tzv. kontrapropagandu (tedy propagandu namířenou proti ideologickému působení ze Západu). Příspěvky, jež se nesly převážně v duchu politického konjunkturalismu a nevkusu, mohly po jistou dobu uspokojovat tvrdé normalizátory, nenacházely však žádný ohlas u posluchačů.

A tak Brtěk přečkal ve funkci šéfa rozhlasové zábavy dobu nejtvrdějšího normalizačního tlaku, ale při první příležitosti byl nahrazen ambiciózním Josefem Hajdučkem.

Brtěk však na žebříčku šéfovské hierarchie sestupoval jen zvolna – v listopadu 1977 se vrací po letech do křesla šéfredaktora HRDLV (Hlavní redakce literárně-dramatického vysílání), v lednu 1979 pak klesá o jednu příčku – z funkce šéfredaktora je převeden do funkce dramaturga pověřeného vedením redakce rozhlasových her. Vlastimil Brtěk se tak po letech vrací k rozhlasové dramaturgické práci, ale není to návrat nijak slavný. Sestup své kariéry přijímá s hořkostí, stále silnějšími pocity ukřivdění, vyplývajícími především z faktu, že sestupem byl opět postížen na výši svého platu.

Neustálá potřeba vylepšovat svou finanční situaci (velmi neutěšenou, jak si stále stěžoval) ho vedla k psaní dalších a dalších her. Byly to vesměs texty soustředěné na konjunkturální náměty (např. Hlídka únorové noci – příběh z února 1948...). Zpočátku mu tato tematická orientace vycházela, texty jeho nadřízení schvalovali, protože podobné opusy plnily zadání řídicích orgánů. (Brtěk nebyl zdaleka sám, kdo ochotně naplňoval „normalizační“ objednávku. V roli vedoucího dramaturga schvaloval hry následujícího typu: V. Hons: poema Lenin, L. Dvořák: Klíč k milionům, S. Vyskočil: A roztála zima v zařaté pěsti, J. Souček – pod pseudonymem Jiří Hájek: Obroditelé, Stavbyvedoucí.) Postupem doby však tlak normalizátorů ochaboval, začala se prosazovat (jakkoli pozvolna) větší náročnost a Brtkovy dramatické pokusy se začínaly stále zřetelněji ocitát „mimo hru“. Šéfové mu je začali odmítat, což ho vedlo k dalším psychickým propadům, zatrpklosti a alkoholickým extempore, která byla častým předmětem jednání rozhlasového vedení. Dostal několik důtek a varování. Pokaždé se kál a sypal si popel na hlavu. Protože mezi vedoucími byla velká řada těch, kteří pro jeho někdejší kamarádské a povětšinou nekonfliktní jednání měli vůči Brtkovi slabost a byli schopni zahmouřit obě oči, pokaždé mu byl udělen jakýsi pardon a byly mu svěřovány další a další vedoucí funkce.

Vzdor narůstající nespolehlivosti byl Brtěk k 1. 11. 1982 z původního pověření do funkce vedoucího dramaturga jmenován. Ovšem jen nakrátko. V roce 1984 dospěl (podle tehdejších zákonů) do důchodového věku. Odchodu se však velmi usilovně bránil, a tak byl od 1. 3. 1984 převeden do funkce dramaturga rozhlasových her.

Následující dva roky jeho působení byly vedením HRLDV interně zhodnoceny takto: „... (V. Brtěk) pracoval řadu záměrů. Mnohé byly ve svém původním předpokladu velmi slibné, jen málo z nich však dotáhl do zdařilého konce. Jeho spolupráce s autory trpěla nesystematičností, mnohdy neschopností soustředit se na podstatné. Příčiny poměrně neúspěšné činnosti lze do značné míry spatřovat v letitém sklonu k alkoholismu, který vyvrcholil na počátku roku 86. Po nich se V. Brtěk (na základě rozhodnutí stranické organizace) podrobil protialkoholnímu léčení (únor až květen 1986).“

K 30. 6. 1986 odchází Vlastimil Brtěk do důchodu. Ani tehdy jeho rozhlasové angažmá nekončí. Na termínové smlouvy pracuje ještě v různých pomocných profesích – je postupně pomocným správním pracovníkem, rozmnožovačem a nakonec zřízencem KZ (v popisu práce má: stěhování, přesuny a manipulace s nábytkem a správním zařízením všeho druhu, ...stěhování a přesuny hutního materiálu, řeziva a jiného truhlářského materiálu, ...stěhování papíru a manipulace s balíky). Z rozhlasových služeb odchází definitivně k datu 31. 12. 1991.

Brtkův příběh je plný zvratů, okamžiků, které mohou vyvolávat rozhořčenou kritiku, anebo naopak shovívavý soucit. Mohli bychom nad ním vést celou řadu úvah (například proč Vlastimil Brtěk promarnil nesporný literární talent? Zda v tom rozhodující roli sehrály obecné okolnosti, doba, ve které v rozhlase působil? Do jaké míry se na tom podepsaly jeho osobní vlastnosti a dispozice?). Tyto úvahy by bylo třeba vést z řady úhlů, bylo by nezbytné zasadit onen příběh do širších okolností historických, přihlídnout k psychologii osobnosti, neposuzovat jen jednání Brtko-

vo, ale mnoha dalších rozhlasáků, kteří působili ve stejné době.

I v pouhém souhrnu uvedených skutečností se dostatečně zřetelně rýsuje příběh člověka, který celý život zasvětil práci v rozhlase, oblouk tohoto příběhu, který zpočátku strmě stoupal a po zlomu v roce 1968 postupně šel k hořkému závěru.

A naopak – v tomto lidském příběhu se také v mnohém zrcadlí okolnosti vývoje Československého rozhlasu v období 40 let budování socialismu.

Poznámka:

Některé tituly z dramatické tvorby VI. Brtka:

Tenkrát, když Aurora... (rozhlasová skladba), 1957

Kontrapunky, rozhl. skladba pro dva lidské hlasy, 1965

Pište na nový list!, 1966

autorský podíl na vzniku seriálu To nechce klid

Pěstitel růží (rozhlasová groteska pro jeden hlas), 1974

Dvacátá pátá, Čapájevská, rozhlasová kompozice pro herce, chór, dětský sbor a orchestr, 1975

Test, rozhlasová komedie, 1978

Sonáta pro dva hlasy, 1978

Čas minulý, čas budoucí, konfrontace života a bojů bývalého partyzána a problémy současné generace, 1980

Fuška s lidmi, monolog, 1980

Přístupové cesty, hra řeší nečestné jednání a rozpory mezi lidmi kolem výstavby přístupové cesty jednoho závodu, 1981

Preludia Ference Liszta, rozhlasová stereokoláž, 1983

Rány života, rozhlasová groteska o ambiciózním grafomanovi, 1984

PhDr. Bohuslava Kolářová

PhDr. Jaroslava Strejčková

23. 2. 1924 Hradec Králové – 29. 10. 2005 Praha

Významné dlouholeté a uctívané dramaturgyni, držitelce řady cen, například Prix Italia za inscenace Stehlíkovy Linky důvěry či Aškenazyho Bylo to na Váš účet, a mnoha ocenění Prix Bohemia Radio, dr. Strejčkové je věnován obsáhlý medailon v knize **99 významných uměleckých osobností rozhlasu** (vydalo SRT, Praha 2008).

Dnes její výročí připomeneme jen několika vyznáními jejích kolegů: „Člověk umí ze školy spoustu teoretických věcí, ale praktickou dramaturgii mě naučila Jaroslava Strejčková,“ říká režisér Vladimír Gromov. „Dala mi zdramatizovat knihu a potom ji se mnou stránku po stránce probrala. Ukázala mi, co je kde špatně, jak mají postavy mluvit, jak udělat to či ono. Dodnes jsem jí za to vděčný.“

V článku Bronislava Pražana vzpomněl na J. Strejčkovou režisér Jiří Horčíčka: „V roce 1958, jak ledy pomalu tály, začaly tát i ty okolo Karla Čapka a do dramaturgického plánu se dostala dramaturgická práce jeho Války s mlouky. Připravila ji J. S. a nutila v ní v režii jít po nevyšlapaných cestíčkách. Protože jsem byl znám, že mám experimenty rád, byl jsem pověřen, abych Mloky režioval.“

Tvůrčí tandem Horčíčka – Strejčková po sobě zanechal rozsáhlé dramaturgické dílo *Šolochovova Tichého Donu* (1982),

dramaturgyně, autorka, pedagožka

Tolstého Vojny a míru, na nichž se autorsky podílel i manžel J. Strejčkové, divadelní režisér Jan Strejček, Merleho Až delfin promluví (1975), Dürrenmattova Soudce a jeho kata aj. Pro Horčíčku dramaturgovala slavný katastrofický thriller A. Haileye Let do nebezpečí (1980), který znamenal přelom v práci se stereofonní technikou. Díky ní byl Miloš Kopecký Sherlockem Holmesem a Rudolf Hrušínský Watsonem i Simenonovým Maigretem, dodnes nepřekonaným. K tvorbě pro rozhlas přivedla autory Ludvíka Aškenazyho, Karola Sidona, Marii Kubátovou či Arnošta Lustíga i herce Eduarda Cupáka, Ludka Munzara, Karla Högera či Jiřího Adamíru... To je jen zlomek z mnoha her, inscenací dramaturgovaných četby, pod nimiž je podepsána. „Jsem přesvědčen, že Jaroslava Strejčková byla jednou z nejdůležitějších osobností Československého rozhlasu. Jako dramaturgyně byla nesmírně vzdělaná a měla hezký vztah k autorům, které do rozhlasu přivedla, i když se mu někteří vzdalovali. Ona je dokázala přivést zpátky, hlavně Ludvíka Aškenazyho, Jana Vedrala či Milana Uhdeho... Víím, že u nich byla velice oblíbená a že jí rádi vycházeli vstříc,“ říká Jiří Horčíčka. „Byla radost s ní spolupracovat, ať už jako s dramaturgyní nebo jako s autorkou... Ráda přijímala moje návrhy i připomínky a nechávala mi volnou ruku.“

Patřila mezi ty, jimž bylo dovoleno po roce 1970 v rozhlase zůstat, přestože byli vyškrtnuti z KSČ a musela jim být poskytnuta záruka, aby mohli dál pracovat, byť ostře sledováni. V 70. letech jí připadl úkol koncipovat a připravit první díly nekonečného seriálu Jak se máte Vondroví? Příprava a úspěšný rozjezd seriálu se pro ni staly otázkou dalšího profesního bytí či nebytí.

Názor Jaroslavy Strejčkové na práci by měli mít všichni dramaturgové nad postelí a velkým písmem: „Dramaturg by měl mít umělecký cit a vkus, postřeh psychologa, jednání diplomata, schopnost analýzy a zobecnění jevů jako vědec, nos dobrého reportéra, klid filozofa a srdce básníka... a nesmí být ctižádostivý, natož ješitný. Ctižádost bývá zatěžko pollačit, málokterým lidem byla vrozena pokora, pokud příliš toužíte, aby vaši práci někdo pochválil, uznal, vyzdvihl, ocenil, nebo dokonce obdivoval, nemůžete být dramaturgem! Důležité je uvědomit si, že vaše práce zůstane vždycky anonymní, že váš vklad do díla je neodhadnutelný a skrytý a čím neznatelnější je, tím máte větší radost z práce...“

Mgr. Jiří Hubička

Jozef Vrabec

2. 3. 1909 Horná Lehota, okr. Banská Bystrica (Slovensko) – 1. 2. 1987

rozhlasový technik a ředitel

Životní příběh Jozefa Vrabce má mnoho shodných rysů s peripetiemi života řady jeho vrstevníků. Generace narozená nedlouho před vypuknutím první světové války prožila po ukončení škol svoje „učňovská léta“ ve 30. letech, převážně v poměrně nenápadné anonymitě. Šlo o roky, které zejména zpočátku dávaly těm, které obor činnosti, jež si zvolili, skutečně zajímal, dost příležitosti získávat zkušenosti. Do chvíle, než se nad Československem sevřely temné mraky nacismu, nestačili na sebe příslušníci této generace ve většině případů ještě nijak výrazně upozornit (ani v pozitivním, ani v negativním smyslu), takže i léta druhé války měli možnost přežít relativně v klidu. V závěru války se Jozef Vrabec (podobně jako celá řada tehdy stále ještě mladých lidí) stihl angažovat v protinacistickém oboji, což ho po válce katapultovalo do významných funkcí.

Pokud bychom hledali paralelu v osudech rozhlasových pracovníků, v první řadě Vrabcův životopis vykazuje shodné momenty s osudy Kazimíra Stahla. I on prošel stejným (středoškolským) technickým vzděláním, které ho kvalifikovalo na post rozhlasového technika (operátora), i on má ve svém životopise zaznamenanou odbojovou činnost (v případě Stahla ovšem s mnohem drsnějšími souvislostmi), i Vrabec to dotáhl na nejvyšší příčky rozhlasového managementu (i když v oněch dobách se používal termín „načalstvo“). Jen vyústění strmé kariéry obou se zřetelně liší. Zatímco Stahl se v roce 1969 postavil proti normalizačním trendům, byl vyloučen z KSČ a záhy poslán do důchodu, Vrabec byl do roku 1971 kandidátem ÚV KSS, později ještě řadu let působil jako zplnomocněnec vlády SSR pro rozvoj a výstavbu televize na Slovensku. I tato dvě odlišná vyústění jinak tak shodných osudů vypovídají cosi o rozdílnosti průběhu normalizace v českých zemích a na Slovensku, ale to je téma, které už nespadá do zorného úhlu tohoto medailonu.

Na setkání s J. Strejčkovou jako pedagožkou AMU vzpomíná i režisér Pavel Krejčí, protože už na první přednášce poznal to, čemu se říká „stejná krevní skupina“. Generační rozdíly nehrály žádnou roli. „*Ten pocit, když za vás někdo zformuluje myšlenku, kterou vy nosíte v hlavě a bojíte se ji říct nahlas, je k nezaplacení. Takové doteky hvězd jsem při studiu a později i při naší spolupráci zažil mnohokrát,*“ a dodává, *jak si velmi vážil toho, když normalizací na vedlejší kolej odsunutá dramaturgyně po svém odchodu do důchodu přijala jeho nabídku spolupracovat s královehradeckým rozhlasem, tentokrát jako autorka.*

Použitá literatura:

- 1) Ješutová, E. a kol.: Od mikrofonu k posluchačům, Český rozhlas, Praha 2003
- 2) Rykl, M.: Kapitoly z historie českého rozhlasového vysílání. Týdeník Rozhlas 2005, 25. 7.
- 3) Vieweghová, Š.: Vladimír Gromov – Někdy je život pes. Týdeník Rozhlas 2008
- 4) Mareček, P.: Osobnost regionu, Kraj hradecký. MF Dnes 16. 1. 2006

Jozef Vrabec se narodil v malé středoslovenské vsi poblíž Brezna nad Hronom. O okolnostech jeho života do okamžiku, nežli 14. 12. 1932 poslal ředitelství Radiojournalu v Praze žádost o přijetí do rozhlasových služeb, svědčí životopis, který k žádosti přiložil.

„...v Hornej Lehote som navštevoval 6 tried obecnej školy, 4 triedy meštianskej školy absolvoval som v Podbrezovej. Po ukončení meštianky som navštevoval jeden ročník 4triednej kovodelnickej školy v Banskej Bystrici, z ktorej som prestúpil na vyššiu priemyslovú školu strojnícku v Košiciach.“

Tuto žádost o... „láskavé udelenie miesta operátora pri hociktorej vysielacej stanici Československého rozhlasu“ odeslal pražskému vedení Radiojournalu ještě v době výkonu základní vojenské služby a doprovodil ji těmito argumenty: „...rodný list svedčí o tom, že pochádzam z čiročistej slovenskej robotnickej rodiny a že som v 24. roku svojho života. Pochádzam z dediny veľkého slovenského básníka Sama Chalúpkya. Po stránke sociálnej patrím medzi tých najslabších. Som evanjelického augsburského vierovyznania.1) ...Každé prázdniny pracoval som ako delník, aby som si aspoň niečo ušetril na studie, nakoľko ma mojej otec zo svojho 600,- Kč platu veľmi ťažko vydržoval.“

Mladý toho času dělostřelec, jehož základní vojenská služba měla skončit 13. ledna 1932, doprovodil svou žádost několika dobrozdáním: „Příkladám svedectvo mravnej zachovalosti. Obšírnejšími informáciami o mojej osobe môže poslúžiť riaditeľstvo vyššej priem. školy v Košiciach, poťažne veliteľstvo delostreleckého oddielu 261 v Rožnave... Podrobnejší nákras mojej osoby mohl by podať pan E. Rusko, literárny chef odbočky Radiojournalu v Košiciach, u ktorého som býval ako študent. Z tohto obdobia vyvíera tiež moja záľuba o rozhlasovú techniku, ktorej by som chcel po celý svoj ži-

vat nadšene slúžiť. Práve preto, vychádzajúc do života, najvrúnejší môj rozbeh smeruje k povolaniu rozhlasového operátora... Pre prípad priaznivého riešenia svojej prosby sľubujem, že Vás v budúcnosti nikdy neklamem..."

Prosba priaznivo vyřešena byla (Jozef Vrabec nastoupil jako operátor 13. 2. 1933 do Československého rozhlasu v Bratislavě; ve stejné roli pak působil i ve Slovenském rozhlasu, který se odtrhl po vzniku Slovenského štátu v roce 1939), můžeme se tedy ptát, zda své zaměstnavatele opravdu nikdy nezklamal.

Jak už bylo řečeno, zlom v jeho dosavadní dráze znamenala odbojová činnost. Od 15. 11. 1944 do 15. února 1945 vykazuje ve svých materiálech příslušnost k partyzánské slovenské brigádě. Konkrétní odbojové působení přibližuje v publikaci Kdo je kdo v Čsl. rozhlasu Rostislav Běhal, který uvádí, že Vrabec v oněch měsících Slovenského národního povstání pracoval jako technik povstaleckého vysílače SNP v Banské Bystrici.

Rozhlasové technice pak nadšeně sloužil ještě další 4 roky, ale už na vedoucích postech. Byl Slovenskou národní radou povolán, aby organizoval rozhlasovou techniku nejprve v Košicích (velmi krátce), později v Bratislavě.

Mezitím vyměnil evangelické vyznání za marxistické (datum jeho vstupu do KSS není známo, ale v dotaznících uvádí, že se členem stal už před rokem 1948). Záhy se stává předsedou Závodního výboru KSS a na začátku roku 1948 také předsedou Akčního výboru ve Slovenském rozhlasu (v této funkci sjednává na jaře 1948 s K. Stahlem, v té době předsedou Akčního výboru v pražském rozhlasu, opětovně sloučení českého a slovenského rozhlasu).

O významné roli, kterou Vrabec sehrál během únorových dnů, vypovídá pasáž z knihy Od mikrofonu k posluchačům (E. Ješutová: Budovatelský rozhlas 1945–1948, str. 200):

„Gustáv Husák jako předseda Sboru pověřenců pozval 20. února vedení Slovenského rozhlasu a vydal jasné pokyny: zabezpečit vysílání manifestace ze Staroměstského náměstí i z následného sjezdu závodních rad. KSS se zmocnila vedení rozhlasu, řídila program i technickoorganizační záležitosti. Do vysílání se stejně jako v českých zemích dostávala jen stanoviska souhlasící s Gottwaldovou politikou. Když dr. Lettrich, předseda SNR a Demokratické strany Slovenska, intervenoval u předsedy akčního výboru Jozefa Vrabce kvůli vystoupení ministra financí dr. Mateje Joska, odpověděl mu J. Vrabec: „Páni, vy už viacej do našich mikrofónov horiť nebudete.“

V následujících letech se pak Vrabec už definitivně vzdaluje „službě rozhlasové technice“, které chtěl doživotně (a nadšeně) sloužit, a stoupá na kádrovém žebříčku stále výš. V letech 1949–52 působí stále v Bratislavě jako oblastní ředitel ČsRo pro Slovensko. Od 1. 12. 1952 pak přechází do Prahy, a to jednak do funkce ústředního programového ředitele ČsRo, dále pak do funkce prvního náměstka předsedy Československého rozhlasového výboru. Při velké zaměstnanosti tehdejšího předsedy výboru Václava Kopeckého, který byl současně a především ministrem osvěty a kultury, byl Vrabec prakticky od příchodu do Prahy pověřen řízením ČsRo. 11. září 1953 se pak stává generálním ředitelem ČsRo.

Na začátku dubna 1954 byl však do funkce ústředního ředitele ČsRo jmenován František Nečásek, který (jako jediný z rozhlasových ředitelů v historii) zastával současně post nejvyššího šéfa rozhlasu i nově se konstituující Československé televize. Jozef Vrabec tak nakrátko ustupuje do ústraní, stává se „jenom“ náměstkem ústředního ředitele, ale v roce 1955 dostává funkci oblastního ředitele ČsRo pro Slovensko. Vrací se do Bratislavy, kde jeho kariéra dále stoupá – v letech 1958–59 je předsedou Slovenského výboru pro rozhlas a televizi. Poté svou službu rozhlasové technice už bez rozpaků odsouvá stranou a vrhá se do náruče televize – desetiletí 1959–69 působí jako oblastní ředitel Československé televize na Slovensku; v letech 1969–70 je ředitelem Slovenské televize a od ledna 1970 zplnomocněncem vlády SSR pro rozvoj a výstavbu televize na Slovensku.

Kromě řízení médií stihl vykonávat ještě řadu vysokých stranických funkcí – v období 1957–68 je členem ideologické komise ÚV KSS; 1966–68 členem ÚV KSS a od srpna 1968 do roku 1971 kandidátem ÚV KSS. Od roku 1969 je navíc členem Federálního výboru pro tisk a informace.

Jak posoudit roli, kterou Jozef Vrabec sehrál v historii Československého, resp. Slovenského rozhlasu? Už na začátku jsem zdůraznil, že jeho působení ve službách rozhlasu, které trvalo 26 let, se zřetelně láme po skončení druhé světové války. Oddanost technice a pokora vůči rozhlasové práci jsou v jeho příběhu patrné do roku 1945. Pak se ocitá na dráze rozhlasového funkcionáře, která se postupně původnímu oboru vzdaluje. Skutečnost, že se v rozhlasovém prostředí stal jedním z neaktivnějších představitelů a zastánců komunistického převratu, lze s přihlédnutím k jeho osobní historii pochopit. V té době podlehl vidině „nových zřítků“ mnoho lidí a zdaleka ne všichni pocházeli z tak chudých poměrů jako J. Vrabec. Avšak skutečnost, že se po celých dalších více než dvacet let (zahrneme-li i etapu jeho pozdějšího televizního angažmá) udržel v nejvyšších funkcích Československé mediální i politické sféry, přináší jistotu, že jeho loajalita vůči režimu musela být mimořádná. Dobu častých proměn a posléze dramatických společenských zvratů, které naše společnost prodělala od poloviny 50. let do začátku let 70., přežili bez vážnějších šrámů ve vysokých a vlivných funkcích jen ti, kteří dokázali vždy a včas zachytit „správný vítr“, kteří byli obdařeni mimořádnou přizpůsobivostí, či ti, kteří měli vlivné styky na „správných“ místech.

Z tohoto hlediska můžeme tedy odpovědět na původní otázku pozitivně: svoje šéfy (ve všech etapách, kterými prošel) zřetelně nikdy výrazně nezklamal.

S výjimkou podílu na opětovném sloučení Českého a Slovenského rozhlasu na jaře 1948 nejsou konkrétní činy a rozhodnutí Jozefa Vrabce v průběhu všech jeho funkcí dnes už čitelné. Za směrodatný nelze považovat dobově tendenční paján, který vyšel 2. března 1959 k Vrabcovým padesátým narozeninám. Rok jeho padesátin se shoduje s datem, kdy přechází naplno do televizních funkcí, článek byl tedy nejspíš míněn současně jako „rekapitulace zásluh“ oslavence na poli, které opouští.

Ocitujme z něj jen několik pasáží. O jeho poválečném působení se zde praví: „V té době musel svést těžké boje s klikou pseudodemokratů, agrárníků a podobných

skupin, které se později v únoru 1948 odhalily jako pučistické... Když byl boj o to, komu bude sloužit rozhlas, dobojován, stál rozhlas před novými úkoly... V té době měl J. Vrabec jako oblastní ředitel na Slovensku a později jako předseda Slovenského výboru pro rozhlas a televizi mimořádný podíl na tom, že se rozhlas na Slovensku konsolidoval, že se zlepšila možnost poslechu v slovenských krajích, že stoupl počet slovenských programů... Zatímco v roce 1945 vysílal rozhlas na Slovensku jen jeden program, denně 13 hodin, dnes připravujeme denně 22 hodin programu na dvou okruzích bezdrátového vysílání a dalších 19 hodin na třetím okruhu, ve vysílání po drátě.“

Lze dnes objektivně posoudit, do jaké míry měl na tomto technickém a technologickém rozvoji slovenského rozhlasu skutečný a konkrétní podíl bývalý „operátér“ bratislavského rozhlasu? Šlo o jeho osobní vliv, kterým rozšířil vysílací prostor a dostupnost příjmu slovenských rozhlasových stanic, anebo to byl výsledek úsilí a práce těch, kteří byli „pod ním“? Do jaké míry rozšiřování prostoru sám koncipoval a prosazoval je? Do jaké míry mu jen přihlížel? Jak zasahoval do obsahu programu? To všechno jsou otázky, na které materiály, jež jsou k dispozici v archivních složkách, odpověď neposkytují. Klíč anebo aspoň směr odpovědí by nám dokázali dát pamětníci a přímí účastníci rozhlasového dění na Slovensku.²⁾

Pro naše současné hodnocení se budeme patrně muset spokojit s tím, že Jozefa Vrabce přiřadíme do společnosti těch rozhlasových šéfů, kteří pozitivnímu vývo-

ji rozhlasu po jeho technické, ale i programové stránce nijak výrazně nebránili. Není to hodnocení tak jásavé jako to, ze kterého jsme citovali³⁾, není to ale – srovnáme-li Vrabcovo působení s následky činnosti jiných šéfů – ani drtivý odsudek.

Poznámky:

- 1) evangelíci augsburského vyznání (luteráni) vyznávají Ježíše Krista jako hlavu všeobecné křesťanské církve a hlásí se k reformaci církve, jak ji v 16. století vedl Martin Luther s důrazem na Bibli – Písmo svaté (Sola Scriptura), Boží milost (Sola Gratia) a víru člověka v ní (Sola Fide).
- 2) styčné body historie rozhlasu v českých zemích a na Slovensku nepředstavuje pouze Jozef Vrabec. Rozvinout bližší zahraniční kontakty směrem na Slovensko a užší spolupráci s pracovníky slovenských rozhlasových archivů považují za velmi užitečné, ne-li nezbytné.
- 3) „V pondělí 2. března 1959 bude hodně těch, kdož přijdou soudruhu J. Vrabcovi stisknout ruku anebo ji stisknout milému Jožkovi, jak mu říkají, alespoň na dálku. Budou mezi nimi nejbližší spolupracovníci ze Slovenska, Moravy i Čech, Moskvy a Pekingy a Ulánbátaru, ze Švermových železáren z rodného Pohroní, odevšad, kde poznali soudruha Vrabce jako přímého, nekompromisního komunistu, partyzána, rozhlasového a televizního pracovníka, člověka, který z lidu vyšel, lidu rozumí a pro lid pracuje.“

František Němeček

10. 3. 1909 Praha – 13. 9. 1984 Praha

operátér, vedoucí technického provozu

Jednatelství Radiojournalu v Praze

29. 9. 1929

„Podepsaný zdvořile žádá o místo technického úředníka v laboratořích pražského Radiojournalu.

Žadatel je 21 roků star, v Praze Vysočanech narozený a tamtéž příslušný. Po absolvování občanské školy se vyučil řemeslu elektromechanickému u fy. Č. K. D. ve Vysočanech, přičemž vychodil školu pokračovací. Po vyučení studoval na Vyšší průmyslové škole v Praze – Smíchově na oddělení elektrotechnickém, kde letošního roku maturoval a byl uznán dospělým všemi hlasy. Poté nastoupil místo technického úředníka u elektrotechnické firmy Ing. Ryšán a Ryska ve Vysočanech, u které dosud pracuje.

Jest odveden, ale voj. povinnost bude konati příští rok jelikož má odklad a doufá, že jen po dobu 3 měsíců, neboť matka jest vdovou.

Doklady o správnosti údajů možno na požádání předložit.

Doufá, že žádosti jeho bude vyhověno, znamená se v hluboké úctě

František Němeček

Takto před osmdesáti lety žádal F. Němeček o „místo v rozhlasu“. O čtyři měsíce později (2. 1. 1930) bylo na

dotaz sekretariátu sděleno, že se F. Němeček osvědčil a není naprosto žádných námitek proti jeho definitivě...

F. N. byl poslán do Moravské Ostravy na výpomoc, ale vzhledem k nemoci matky žádá o možnost návratu do Prahy. V lednu 1932 po vykonání vojenské služby (podrobil se speciálnímu výcviku v oboru radiotelegrafie a telefonie) byl znovu přijat do RJ jako „operátér“ technického odd. a vyslán do Bratislavy, odkud se vrátil zpět do Prahy. V roce 1936 byl jmenován technickým úředníkem, až do r. 1946 pracoval jako dozorčí technik.

V roce 1949 byl jmenován zástupcem vedoucího technického provozu II, o dva roky později převzal funkci plánovače a hospodáře technického střediska, v roce 1960 se stal vedoucím ústředního technického provozu domácího vysílání, 1966–1968 byl hlavním dispečerem ÚTP a následující dva roky pracoval jako vedoucí Ústředí technického provozu. V srpnových dnech se podílel na technickém zajištění vysílání rozhlasu v Praze na Žižkově (objekt „Péčko“). V této souvislosti byl několikrát vyšetřován.

Vzhledem k tomu, že vrátil stranickou legitimaci, musel 1. 7. 1970 odejít do důchodu.

Po odchodu z rozhlasu pracoval ještě deset let v Dopravním podniku hl. města Prahy.

Připravila redakce

MgA. Jiří Hraše

Richard Honzovič

17. 3. 1934 Praha – 1. 9. 2005 Praha

„Když něco dělat, tak to dělat tak, aby s tím člověk i vnitřně byl spokojen. – Lidé si na mne za tu dlouhou dobu zvykli. ... Ten vztah přerostl v takovou důvěru, kterou člověk nechce a nemůže zklamat. – Chci jen to, aby mi lidé stále mohli věřit.“ To jsou tři zlomky z vyznání, které Richard Honzovič otiskl v roce 1969 v Zítřku.

Na jeho sympatický projev s charakteristickou barvou hlasu jsme vzpomněli nekrologem ve Světě rozhlasu 14/2005. Heslo v dokumentačním souboru Lidé rozhlasu charakterizuje jeho výkony slovy: „Pro svůj číslý, komorní a částečně odosobněný projev, jemuž hluboké baritonové ladění umožňovalo překrýt hlasatelovo mládí, mohl už ve dvaceti letech přistupovat k mikrofonu i s neuvěřitelným sdělením.“

Před rozhlasový mikrofon nastoupil v r. 1958 a jeho hlasových možností si záhy všimli i na jiných pracovištích. Komentáře a dabingy natáčel pro film, knihy namlouval pro slepeckou knihovnu magnetofonových záznamů a v r. 1959 (kdy rozhlas a televize patřily pod společný řídicí orgán) se přesunul před televizní kameru. Deset let strávených před ní mu přineslo mimořádnou

rozhlasový a televizní spíkr

popularitu. Ale kladný vztah k demokratizačnímu procesu r. 1968, zřetelný v jeho projevech, a hlasatelský podíl na vysílání „Svobodného vysílače XIV. sjezdu“ mu vynesly zákaz vystupování na obrazovku a konec zaměstnání v televizi. Ostatně se také odmítl v r. 1969 podílet na výročním vysílání k sovětské okupaci. Až do roku 1990 se živil ve svobodném povolání spíkrkáním „m. o.“, tj. mimo obraz. „Díky slušným lidem, kteří mě nechali dělat určité věci,“ zavzpomínal jednou, „jsem se nikdy nepřestal věnovat své profesi. Celá léta jsem mohl chodit třeba do slepecké knihovny v Krakovské ulici, kde se načítají knihy pro nevidomé. To mi nesmírně pomohlo. Taky jsem mohl namlouvat komentáře na Barrandově.“ Ta m. o. mu zůstala (už z vlastního rozhodnutí) i po roce 1989.

V komentářích k zahraničním dokumentům si ověřil, že z jazyků je nejtěžší čeština, „opravdu složitý a někdy záluďný jazyk“. Naštěstí mateřštinu Honzovič vždy výsostně zvládal a nenechal smést obecným poklesem jazykové kultury.

Své posluchače opustil ve svých 71 letech.

Jan Halas

Stanislav Neubert

18. 3. 1934 Praha – 9. 6. 1990 Praha

Mezi slepými jednooký králem – tak by se dal nejkřehčím způsobem charakterizovat dlouholetý šéfredaktor HRLDV Stanislav Neubert. Je jisté, že patřil mezi tzv. „normalizátory“, nelze jej však házet do jednoho pytle s ostatními rozhlasovými veličinami té doby – Karlem Hrabalem, Pavlem Nyklesem, Svatoplukem Dolejšem, Oldřichem Rafajem a dalšími. Nebyl to totiž v jádru zlý a zákeřný člověk jako ostatní jmenovaní. Neoplýval si ce mimořádnou statečností, dobře však věděl, že na jeho místo by za normálních časů patřil někdo podstatně erudovanější, netrpěl však kvůli tomu nějakým přehnaným komplexem méněcennosti. Naopak, vážil si práce svých podřízených, z nichž mnozí na tom kádrově nebyli nejlépe, a byl hrdý na to, že „jeho“ redakce má ve společnosti poměrně dobrý zvuk. V letech jeho šéfredaktorství vznikly četné pořady zařazené do tzv. „zlatého fondu“ a mnohé z nich jsou dodnes reprízovány. Pravda však také je, že mnohé již natočené, které by rovněž do tohoto fondu patřily, dal smazat. Nedělal ale ze sebe chytrého, byl rád, že si prostřednictvím erudovaných redaktorů rozšiřuje své literární obzory a vzdělání. Rovněž už v době svého vedení hlavní redakce dálkově dostudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (1980).

Jak se dostal k práci v Československém rozhlasu, mi není zcela jasné. Pravděpodobně se s někým znal a hlavně neměl žádný problém se svou činností v roce 1968. Těžko se také mohl na svém původním pracovišti něčeho „dopustit“, pracoval totiž od roku 1960 do roku 1972 v Novinách vnitřního obchodu, tedy v periodiku, které se nijak neproslavilo svou „kontrarevlučností“.

šéfredaktor HRLDV

Do literární redakce Českého rozhlasu nastoupil 1. července 1972 a vystřídal na vedoucím postu této redakce poněkud kuriózní postavu – Zdeňka Rejdáka, který se více než literaturou zabýval theosofií, psychokinetismem, telepatíí a podobnými vědami, krytými sovětskými výzkumníky z řad KGB.

Neubertův nástup vyvolal všeobecnou relativní spokojenost. Jeho klidná a nekonfliktní povaha uvolnila dusivou atmosféru v literární redakci a Oldřich Rafaj mohl soustředit svou pozornost na oddělení rozhlasových her, které vedl páter vyklouz Josef Jelen. To byla také neuvěřitelná postava. Původně katolický básník asi tak šestého nálevu, později vězeň a pak už jen uduvač, nejdřív v sutaně a pak i bez sutany. Do literatury se vrátil po roce 1968 oslavnými verši na sovětskou armádu a její místní pomocníky a za to mu byl udělen post šéfdramaturga (měl na to kvalifikaci, v šedesátých letech pronásledoval dramaturgy různých divadel svými nerealizovatelnými texty). Opustil teologii a věnoval se podobným vědám jako Zdeněk Rejdák. Texty, které mu dodávali dramaturgové na stůl, totiž nečetl, ale zkoumal je pomocí tzv. syderického kyvadélka. Když se kývalo správným směrem, šla hra do výroby, když ne, šla do koše. O své místo přišel poté, co dal natočit několikadílnou dramatičku Šolochovova Tichého Donu a nahrávka byla shledána pornografickou, nebyla tedy nikdy vysílána.

Ale zpátky k Stanislavu Neubertovi. Po odchodu Oldřicha Rafaje z rozhlasu nastoupila na jeho místo dr. Lydie Vernerová, která se příliš šéfredaktorování nevěnovala. Měla často různé zdravotní a jiné dovolené, a tak ji Stanislav Neubert několik let zastupoval až do 1. srp-

na 1978, kdy byl jmenován šéfredaktorem Hlavní redakce literárně dramatického vysílání. Na místo, které v literární redakci opustil, nastoupila Jana Kopecká.

Nevím, do jaké míry Stanislav Neubert věděl nebo alespoň tušil, že mnohé texty, které podepisuje k výrobě nebo k vysílání, napsali úplně jiní autoři než ti uvedení na titulních stránkách. Toto „pokrývačství“ kvello ve všech redakcích, zejména pak v literární. Pokud vím, velká část redaktorů v těchto dobách zprostředkovávala „pokrývačství“ nejvýznamnějších zakázaných autorů. Dělal to Jarmila Konrádová, Vladimír Gromov, Josef Hlavnička, Jaroslava Strejčková, Rudolf Matys, Václav Daněk a mnozí další. Tato činnost samozřejmě zvyšovala úroveň rozhlasového literárně dramatického vysílání, a tak tedy Stanislav Neubert po ničem příliš nepátral a byl spokojen.

Na začátku jsem napsal, že Stanislav Neubert nepatřil zrovna k nejstatečnějším. To je jistě pravda. Musím však zde zaznamenat jednu osobní zkušenost: Jednoho dne zaslechl z rozhlasového vysílání moje jméno Miroslav Hladký, děkan novinářské fakulty a přední normalizátor. Nelenil, sedl a napsal udavačský dopis, ve kterém se pozastavoval nad tím, že takový člověk jako Jan Halas může připravovat pořady pro znormalizovaný rozhlas, a vyžadoval různé řešení. Stanislav Neubert tento dopis roztrhal a hodil do koše. Na druhé straně se však nezastal dramaturga Ivana Škapy, který dal natočit rozhlasovou hru Jiřího Justa *Klauni a vlastenci*. Tato hra byla shledána jako naprosto ideově závadná a Stanislav Neubert obdržel následující dopis:

Vážený soudruhu,

podle výsledků šetření příčin závažné chyby v řídicím procesu schválení hry „Klauni a vlastenci“ uzavřeném na jednání vedení Českého rozhlasu dne 27. 5. 1983 jsi jako šéfredaktor připustil v činnosti HRLDV nedostatky, které jsou v přímém rozporu s ideově politickým posláním a úkoly Čs. rozhlasu.

Tím jsi závažným způsobem porušil pracovní kázeň a proto Ti jako kárné opatření ukládám podle § 77 písm. a) Zákoníku práce

důtku

Při stanovení kárného opatření jsem přihlédl k Tvému sebekritickému postoji při projednávání celého přípa-

Jan Berger

19. 3. 1924 Brno – 23. 4. 1996 Praha

I pan režisér Berger má svůj obsáhlý medailon v knize „99 významných uměleckých osobností rozhlasu“, proto jeho výročí připomínáme několika zážitky a názory, které poskytl v rozhovoru *Týdeníku Rozhlas* (14/1994).

„Dodneška se hluboce skláním, když si vzpomenu na paní Dostalovou. Kdysi jsme točili Šípkovou Růženku, ve které hrála zlou babku, což byla velice pěkně napsaná figura. Jenže paní Dostalová byla v té době už téměř slepá, a tak si dávala papír s textem těsně k očím, tím si zakrývala také ústa a mikrofon bral zkrleslý hlas. *Takhle to nejde, říkal jsem. Já vám paní Dostalová přepíšu text velkými písmeny, abyste ho mohla mít dál od mikrofonu.* Nesouhlasila: *Víte co, mladej, navrhla, dneska toho necháme a já si to do zítřka nějak připravím.* Druhý den přišla a celou roli, která nebyla zrovna malá, uměla zpaměti. Ještě dneska mi vhnání slzy do očí, když si uvědomím, že devadesátiletá paní věnovala to-

du, zejména k podílu Tvé vlastní osobní odpovědnosti.

Proti uloženému kárnému opatření můžeš do 15 dnů od jeho doručení podat návrh Rozhodčí komisi na jeho zrušení. Podání návrhu má odkladný účinek.

Karel Hrabal

Stanislav Neubert tohoto práva nevyužil, naopak rozvázal pracovní poměr s Ivanem Škapou. Byl prostě poslušným, nikoliv však horlivým vykonavatelem normalizační moci. Miloval opery, Karla Poláčka, dýmku a klid. Na začátku roku 1989 vážně onemocněl a od 30. června téhož roku pobíral invalidní důchod. Po dobu nemoci jej zastupoval Josef Hajdučík, když pak byl sekretariátem ÚV KSČ uvolněn z funkce šéfredaktora, nastoupil na jeho místo dr. Jiří Kamen. Zemřel 9. června 1990.

Poznámka R. Matyse: Jak se vlastně dostal Neubert do rádia... Rafaj (bohemista), dnes stále dost úspěšný parapsycholog Rejdák (vystudoval polonistiku a bohemistiku) a Neubert (studující žurnalistiku) byli na rok přesně vrstevníci a znali se už ze studií, ze stejné fakulty. Původně Rejdáka a Neuberta tedy přivedl – oba současně! – právě Rafaj, Rejdák nastoupil do literární redakce a Neubert nejprve do redakce A-Z. Jenomže po nějaké době musel Rejdák odjet na tři měsíce na nějaký studijní pobyt a v literární redakci jej po tu dobu zastupoval Neubert. Jenomže Neubertovi se v literární redakci velmi zalíbilo a vrátit se do A-Zetu rozhodně nechtěl. Takže Rafaj musel rozhodnout – a vybral si pro lit. red. Neuberta, což bylo snad jediné jeho relativně dobré personalistické rozhodnutí (svou roli jistě hrálo i to, že se Neubert hned zalíbil i velmi vlivné Lydii Vernerové, do ledna 1968 redaktorce literární redakce, pozdější šéfredaktorce HRLDV, manželce prominentního diplomata, sloužícího v kritických letech 1968–1969 na ambasádě v Moskvě, později byl velvyslancem v Mongolsku. Když tam LV s ním nakonec definitivně odjela, příznačně doporučila za sebe právě Neuberta.

A když to tak Rafaj rozhodl, bylo po „kamarádšoftu“ – uražený Rejdák, kterého vůbec nezajímalo nějaký A-Zet, se sebral, odešel z rádia a začal pracovat na své „vědecké kariéře“ – v rámci lékařské bioniky.

režisér, autor, překladatel, umělecký vedoucí DRDS

lik práce jedné pohádky. Ta úcta, ta láska k českému slovu, k české řeči, byla nádherná.

Pamatuji pana Štěpánka, jak přišel na natáčení jedné pohádky. Vypadal jako bůh hromu a já, tenkrát v rádiu nový, jsem byl hrůzou málem bez sebe; hluboko jsem se uklonil a čekal, co bude. A bylo: *Děláte to zase s hudbou?* zeptal se a hned si odpověděl. *Jako všichni. Každý blbec tedko dělá všechno s muzikou.* Já jsem věděl, že mám pod celou hereckou partii hudbu, ale zapřel jsem to. *Ne, ne, Mistře, budeme to dělat bez hudby,* tvrdil jsem a skutečně jsme to bez hudby natočili. Ovšem celou dobu jsem trnul, aby se Štěpánkův part vešel do stopáže hotové hudby. Nakonec to dobře padlo. Strefili jsme se, stočilo se to a o Vánocích vysílalo. To je dobré, říkal jsem si, v tuhle dobu bude pan Štěpánek sotva rádio poslouchat. Ale poslouchal! Když jsem ho krátce po Vánocích potkal, poctil mne velice nevybíravým

titulem. Potom však připustil, že to bylo dobré a hudba se mu líbila.

Co by to bylo za pohádku bez šťastného konce? Ten přece děti – a nejen ony – znovu a znovu očekávají. Ovšem na druhou stranu existují pohádky, které nezachrání ani sebešťastnější konec. Mezi ně patří například Princokrál Evža Půlečka. Už to bude asi třicet let, co jsme ji vysílali, a tehdy jsme dostali dopis, v němž nám nespokojený posluchač doporučoval, ať se jdeme i s Princokrálem vycpat.

Nové pohádkové náměty s sebou samozřejmě přináší doba. Já bych je šmahem neodsuzoval. Je zajímavé, že vadí víc dospělým než dětem. Děti vezmou jakoukoli pohádku, pokud je chytré napsaná, má vtip, myšlenku. Dospělí posluchači jsou konzervativní a dávají přednost klasice.

Ragnarovy dcery – to byla adaptace severské pohádky a na její natáčení rád vzpomínám. Obzvláště na pana Högera, který tam vystupoval v roli skřeta. Ten

ovládl celou pohádku, vytvářel různé situace, přeměňoval se v nejrůznější figury. Byla to náročná, ale prima práce – i po hudební stránce. Hudbu dělal Otmar Mácha, a protože věděl, že má raději složitější věci, napsal melodii k písničkám skutečně složitou. Tak složitou, že ji potom tři herečky nebyly schopny vůbec zazpívat. Nakonec je hudební dramaturg Jiří Váchal naučil melodii a jejich zpěv natočil bez hudebního doprovodu – ten pak přidal dodatečně. Kupodivu to vyšlo ohromně, ale když si na to vzpomenu, ještě dnes mám zpacená záda.

Víte, já jsem nikdy nebyl moc hodný režisér, když bylo potřeba, byl jsem ochoten i rvát. Ale na druhou stranu jsem nikoho nehonil, neznervózňoval, když jsem viděl, že si s něčím neví rady nebo už nemůže. Je zajímavé, že dobří herci měli vždycky nejlepší vůli se domluvit, najít způsob, jak věci prospět. No a se špatným hercem jsem se nerozčiloval, s tím jsem se jednoduše rozešel. Takže jsem k historkám moc podnětů nezavdal.

Připravila redakce

Karel Jezdinský

Přípsáno Milanu Weinerovi

29. 3. 1924 Praha – 25. 2. 1969 Praha

Bude-li historie chtít být jednou spravedlivá ke dnům, které prožíváme, bude muset nutně studovat profil a práci českého novináře. Česká žurnalistika nemá ani zdaleka tak bouřlivou tradici, jak se někdy soudí či jak ona nejčastěji soudí o sobě. Netroufám si odhadnout poměr mezi publicistikou sloužící a publicistikou služebnou, jsem si však zcela jist, že počínaje Krameriem přes Havlíčka i jeho důstojné následovníky dobře i hůře placený gramofon představuje kontinuitu kvantitativně halasnější. Žurnalistika – ani v českých poměrech není přítom povolání méně důstojné než třeba advokacie, tolikrát stejně zneužitá, prodáváná a prodejná.

Kdybych nebyl zásadně proti cenám všeho druhu, byl bych pro Cenu Milana Weinera. Rozhlasový novinář je ve věku ilustrovaných časopisů a popularity každého sebehoršího hlasatele televizních zpráv v nezáviděníhodné situaci. Dokáže-li se prosadit a zaujmout, je to fenomén svého druhu, na který se však velmi rychle zapomíná. Už existují studie, které vysvětlily, jak pomíjivé je slovo v éteru. V okamžiku své maximální působnosti má však mimořádnou hodnotu, která pramení jen ze síly obsahu, přesně vyjádřeného, neboť posluchač nemá možnost se vracet k řečenému, ani možnost podléhat libivému úsměvu. Milan Weiner měl schopnost vyjadřovat své myšlenky neobyčejně přesně. Byl tím jaksí předurčen k osudu žurnalisty právě rozhlasového. Je tragikou rozhlasu, že v době svého největšího významu, průkopnické rehabilitace české publicistiky – která dílem sahá do doby dost předlednové – nemá zasvěcenou kritiku, která by pro budoucnost zaznamenala, kdo a jak na tom neсе svůj podíl. S výjimkou občasných několikařádkových poznámek o rozhlasových hrách zůstaly mnohé průkopnické činy nepovšimnuty, neboť pro kritiky bylo zajímavější a potřebnější věnovat studie každé nové televizní písničce.

Jinak by bylo už dávno spravedlivě konstatováno, že s příchodem Milana Weinera do pražského rozhlasu, do funkce šéfa rubriky mezinárodního života nastává v naší

novinář, redaktor, ved. redakce mezinárodního života ČsRo

publicistice postupný sice, ale zásadní zlom, odvážný po stránce formální i obsahové, avšak odvážný už, či ještě v době, kdy odvaha byla rizikem. Nic na tom nemění, že mohl postihovat nejdříve jen jednu část publicistiky, onu zahraničně politickou, neboť postupem času, jak se po Lednu ukázalo zcela zřetelně – zasáhl a nakazil i odvětví další. (Hovořím jen o publicistice rozhlasové.)

Z invence Milana Weinera jsme byli bohatší o Svět dnes večer, nenatáčený a bezprostřední, o stejně bezprostřední a živé besedy, kulaté stoly, podnětné a přemýšlivé nedělní poznámky. O písničky s telefonem, mánií, která ho posedla v době, kdy nikdo ještě nemohl lušit, že se z nich ve změněné době stane veřejná demokratická tribuna. Vysílali jsme je za všeobecné nedůvěry k novému nápadu poprvé v listopadu 1967.

Těch nápadů měl mnoho a stále víc. Zdaleka ne všechny se mu podařilo uskutečnit. Jako šéf byl špatný organizátor, byl především novinář, který chtěl a musel psát. Byli jsme však bohatší už v té první etapě – o objektivnější a zasvěcenější informace aspoň o vnějším světě. A byli jsme také bohatší o nové mladé a schopné lidi, které pomáhal prosazovat a kterým vytvářel ty nejlepší podmínky. Z této neformální neorganizované školy vznikal prostor pro Jiřího Dienstbiera, Luboše Dobrovského i generaci ještě mladší, která ve Weinerově redakci začínala způsobem čistě elévským a o níž – jak jsem přesvědčen – ještě uslyšíme. Nebylo vůbec nutno vždy souhlasit s Milanem Weinerem. Nerespektovali jsme ho pro jeho funkci, nýbrž pro jeho elán, znalosti a zásadní postoje.

Historik rozhlasu by měl také zaznamenat 9. březen 1968, 13 hodin 10 minut na stanici Praha. Vnitropolitický komentář Milana Weinera. Neobsahoval nic víc a nic méně než výzvu občanům naší země před tehdy očekávanými volbami, aby se angažovali tak, jak jim ostatně zaručuje ústava. Aby odmítli být objektem státu a stali se jeho subjektem. Bylo to samozřejmě řeče-